

KONKURENTSIAMET

KONKURENTSIAMETI ARUANNE

postiteenuste valdkonnas toimunud arengute ja
esilekerkinud probleemide ning Konkurentsiameti tegevuse
kohta nimetatud valdkonnas 2024. aastal

TALLINN 2025

Sisukord

Sissejuhatus	2
1. Postside turg.....	3
2. Tegevusluba nõudvad postiteenused.....	4
3. Tegevusluba mittenõudvad postiteenused	6
3.1. Kullerpostiteenus	6
3.2. Otsepostiteenus	8
3.3. Perioodilise väljaande edastamise teenus	8
4. UPT osutaja.....	9
4.1. Kuluarvestus.....	10
4.2. UPT tasud	10
4.3. UPT allahindlused.....	10
5. UPT ebamõistlikult koormavate kulude katmine	11
5.1. UPT makse.....	11
5.2. UPT hüvitis	12
6. Postivõrk.....	13
6.1. Postkontorid.....	13
6.1.1. UPT osutaja postkontorid	14
6.2. Kirjakastid.....	14
6.3. Ülejäänud juurdepääsupunktid.....	14
7. Järelevalve.....	15
7.1. UPT kirisaadetiste edastamise kvaliteet	15
7.2. Järelevalve statistika	15
8. Tegevused 2023. aastal	16

Sissejuhatus

Postiseaduse kohaselt esitab Konkurentsiamet Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile iga aasta teises kvartalis kirjaliku aruande postiteenuste valdkonnas toimunud arengute ja esilekerkinud probleemide ning ameti tegevuse kohta nimetatud valdkonnas eelmise kalendriaasta jooksul (§ 47 lg 1). Aruanne kajastab Konkurentsiameti 2024. aasta tegemisi ja postituru ülevaadet.

Tegevusloaga postiteenuse osutajate arv 2024. aastal jäi samaks. Majandustegevuse registrist (MTR) kustutati neli kullerpostiteenuse osutajat ja registreeriti viis kullerpostiteenuse osutajat. Mõnel teenuseosutajal oli samal ajal mitme postiteenuse registreering. Registreeritud postiteenuse-osutajate koguarv oli aastalõpu seisuga 60.

Edastatud postisaadetiste koguarv vähenes 2024. aastal 8% võrra peamiselt perioodika, universaalse postiteenuse ning tegevusloaga kirisaadetiste ja postipakkide mahu vähenemise tõttu. Postituru kogukäive kasvas aastaga 2,6% võrra. Tõusu vedasid kullerpostiteenused ja muud postiteenused, mille käive kasvas tulenevalt kasvanud mahust muude teenuste puhul ja kasvanud hinnast kullerpostiteenuse osutamisel. Universaalse postiteenuse (UPT) käive langes 2024. aastal võrreldes eelneva aastaga 25,8% ja UPT maht langes 24%.

Kaebusi ja teabenõudeid postiteenuse osutajate tegevuse kohta esitati 2024. aastal 24, mis on 82 võrra vähem kui 2023. aastal. Vähenemise põhjuseks oli perioodikateenuse paranenud kvaliteet – Eesti Post võttis selle 2023. aastal Express Postilt üle. Probleemid ja päringud postiteenustega olid peamiselt seotud hinnamuutuse ja kadunud saadetistega.

1. Postside turg

Postiseaduse kohaselt jagunevad postiteenused kaheks:

- teenused, mille osutamiseks on vaja taotleda Konkurentsiametilt tegevusluba;
- teenused, mille osutamiseks on vaja tegevus registreerida MTR-s.

Tegevusluba nõudvad teenused on kirisaadetiste ja postipakkide liht-, täht- ja väärtisaadetisena edastamine, samuti UPT osutamine. Kullerpostiteenuse, otsepostiteenuse, perioodilise väljaande edastamise ja muu postiteenuse korral on vaja tegevus lihtsalt registreerida.

AS Eesti Postil (edaspidi Eesti Post) on tegevusluba nii UPT osutamiseks kui ka siseriiklike ja rahvusvaheliste kirisaadetiste ja postipakkide edastamiseks. NOVA POST Estonia OÜ-l (edaspidi NOVA POST) on tegevusluba siseriiklike ja rahvusvaheliste kirisaadetiste ja postipakkide edastamiseks.

MTR-s registreeriti 2024. aastal viis uut kullerpostiteenuse osutajat. Samal ajal kustutati MTR-st neli kullerpostiteenuse osutajat.

Kokkuvõttes oli 2024. aasta lõpu seisuga MTR-s registreeritud 60 postiteenuse osutajat. Mitmed ettevõtjad osutasid korraga mitut eri postiteenust. Postiteenuse osutajate arv teenuste kaupa on esitatud tabelis 1. Tegemist on MTR-i andmetega, mis tähendab, et mitmel ettevõtjal oli küll registreering, kuid tegelikult nad kõik postiteenuseid ei osutanud.

Tabel 1. Postiteenuse osutajate arv aastatel 2020–2024

Postiteenus	2020	2021	2022	2023	2024
Universaalne postiteenus	1	1	1	1	1
Kirisaadetise edastamine liht-, täht- ja väärtisaadetisena	2	2	2	2	2
Postipaki edastamine liht-, täht- ja väärtisaadetisena	1	1	1	2	2
Kullerpostiteenus	49	49	48	48	53
Otsepostiteenus	7	6	6	6	6
Perioodilise väljaande edastamine	7	6	6	6	6
Muud postiteenused	14	14	14	14	20

Postiteenuste käive teenuste kaupa on esitatud tabelis 2. Kirisaadetiste ja postipakkide edastamise all on silmas peetud teenuse osutamist tegevusloa alusel (v.a UPT).

Tabel 2 Postiteenuste käive aastatel 2021–2024 (eurot)

Postiteenus (€)	2021	2022	2023	2024
Universaalne postiteenus	*	*	*	*
Kirisaadetise edastamine	*	*	*	*
Postipaki edastamine	*	*	*	*
Kullerpostiteenus	151 743 598	157 453 577	147 296 207	155 952 492
Otsepostiteenus	*	*	*	*
Perioodika edastamine	*	*	*	*
Muud postiteenused	*	*	*	*
Kokku	192 388 775	196 170 322	182 242 765	186 907 847

* Konfidentsiaalne

Muud postiteenused sisaldavad Eesti Posti teenuseid nagu tegevusluba mitterõudev kirja ja paki edastamise teenus ning postisaadetiste väljastusteadete edastamine. Teiste registreeritud ettevõtjate muu postiteenuse käive oli eeldatavalt null.

Tabelist 2 on näha, et kogu postituru käive kasvas 2024. aastal võrreldes eelneva aastaga 4,7 mln euro võrra ehk 2,6%. Käivet kasvatasid kullerpostiteenus 8,7 mln euro ehk 5,9% võrra ja muude postiteenuste edastamine Seoses koroonaviiruse leviku ajal toimunuga on inimesed jäänud kasutama e-kaubanduse teenuseid. E-kaubandusest ostetud tooted toimetatakse ostjani postiteenuseid kasutades. Teiste teenuste puhul toimus käibe langus välja arvatus perioodilise väljaannete edastamine, kus käive püsis samal tasemel eelneva aastaga.

Teenuste käibest moodustas kullerpostiteenus 2024. aastal 83% kogukäibest, UPT osakaal oli *%. Ülejäänud postiteenuste osakaal jäi alla 10%. (vt Joonis 1).

* Konfidentsiaalne

Joonis 1 Postiteenuste käibe jaotus 2024. aastal

Põhilised teenuseosutajad on jäänud samaks. Tihe konkurents esineb endiselt vaid kullerpostiteenuse turul, kus käive on eelmised aastad stabiilset kasvu näidanud, kuid viimastel aastatel on toimunud stabiliseerumine.

2. Tegevusluba nõudvad postiteenused

Tegevusluba on nõutav UPT osutamiseks ja kirisaadetiste ning postipakkide edastamiseks liht-, täht- ja väärtisaadetisena (edaspidi MUPT teenused).

Lihtsaadetisena edastatakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale ilma allkirjata;
- mille väärtus on postiteenuse osutajale avaldamata;
- mille kaotsimineku või kahjustumise korral puudub postiteenuse osutajal kohustus maksta hüvitist.

Tähtsaadetisena edastatakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale allkirja vastu või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldava tunnuse alusel;
- mille väärtus on postiteenuse osutajale avaldamata;
- mille kaotsimineku või kahjustumise korral maksab postiteenuse osutaja saatjale postiteenuse osutaja eelnevalt määratud garantiisumma.

Väärtisaadetisena edastatakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale allkirja vastu või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldava tunnuse alusel;
- mille väärtus on postiteenuse osutajale avaldatud;
- mille kaotsimineku või kahjustumise korral maksab postiteenuse osutaja saatjale tema avaldatud saadetise väärtuse.

Partiisaadetisena edastatakse:

- kirisaadetis, mis antakse saatja poolt postiteenuse osutajale samaaegselt üle edastamiseks vähemalt 100 saajale;
- postipakk, mis antakse saatja poolt postiteenuse osutajale samaaegselt üle edastamiseks vähemalt 25 saajale.

Tegevusloaga postiteenuse osutajaid oli Eestis 2024. aastal kokku kaks. Eesti Post oli UPT osutaja ja pakkus kõiki võimalikke tegevusloaga osutatavaid postiteenuseid. NOVA POST osutab tegevusloaga siseriiklike ja rahvusvaheliste kirisaadetiste ja postipakkide edastamise teenust.

UPT maht tervikuna langes 2024. aastal 24,0%, võrreldes eelneva aastaga (vt tabelit 3).

Tabel 3. UPT teenuste mahud aastatel 2020–2024 (saadetist)

Postiteenus (tk)	2020	2021	2022	2023	2024
<i>Riigisisesed mahud</i>					
Lihtkirja edastamine	1 584 356	1 400 123	1 180 524	949 812	684 502
Tähtkirja edastamine	41 692	28 186	15 260	16 719	12 928
Väärtkirja edastamine	5 224	7 516	14 518	5 499	5 206
Tähtpaki edastamine	82 326	67 862	55 073	42 346	10 866
Väärtpaki edastamine	125	108	83	45	25
<i>Rahvusvahelised mahud riigist välja</i>					
Lihtkirja edastamine	389 224	334 888	326 099	293 588	243 846
Tähtkirja edastamine	187 022	150 591	131 413	117 600	102 625
Väärtkirja edastamine	181	116	135	164	68
Tähtpaki edastamine	106 550	122 438	134 068	119 675	60 836
Väärtpaki edastamine	618	502	1 864	464	40
<i>Rahvusvahelised mahud riiki sisse</i>					
Lihtkirja edastamine	6 923 842	5 655 370	2 998 837	2 472 477	1 921 312
Tähtkirja edastamine	351 897	318 255	167 123	155 575	137 321
Väärtkirja edastamine	415	403	366	395	0
Tähtpaki edastamine	75 056	77 720	25 897	25 257	14 203
Väärtpaki edastamine	918	486	479	511	0
Kokku	9 749 446	8 164 564	5 051 739	4 200 127	3 193 778

Peamine langus toimus rahvusvaheliste riiki sisenevate ja riigisestest lihtkirjade osas. Edastatud siseriiklike postipakkide arv oli oluliselt madalam võrreldes eelneva aastaga ja on pidevas langustrendis. Seda eelkõige pakiautomaatide alternatiivi tõttu, mille kaudu osutatav teenus ei kuulu UPT koosseisu.

Kirisaadetisi ja postipakke saab tegevusloa alusel edastada ka mitte-UPT-na (MUPT). MUPT viimaste aastate mahud on toodud tabelis 4.

Tabel 4 MUPT teenuste mahud aastatel 2020–2024 (saadetist)

Postiteenus (tk)	2020	2021	2022	2023	2024
<i>Siseriiklikud mahud</i>					
Lihtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Tähtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Väärtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Tähtpaki edastamine	*	*	*	*	*
Väärtpaki edastamine	*	*	*	*	*
<i>Rahvusvahelised mahud</i>					

Lihtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Tähtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Väärtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Tähtpaki edastamine	*	*	*	*	*
Väärtpaki edastamine	*	*	*	*	*
Kokku	*	*	*	*	*

* Konfidentsiaalne

Tabelis 4 toodud rahvusvahelised mahud kajastavad ainult riigist väljuvat suunda, kuna selle teenuste raames ei saabu Eestisse ühtegi saadetist. Tabelist 4 on näha, et 2024. aastal langes MUPT saadetiste arv 1,0 mln saadetise võrra ehk 14,5%. Viimase viie aastaga on siseriiklike kirisaadetiste arv langenud 41,0%

3. Tegevusluba mittenõudvad postiteenused

Postiteenused, mille osutamiseks ei ole vaja taotleda tegevusluba ja mille osutamiseks piisab registreeringust, olid endiselt kullerpostiteenus, otsepostiteenus ja perioodilise väljaande edastamise teenus.

3.1. Kullerpostiteenus

Kullerpostisaadetiseks loetakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale allkirja vastu või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldava tunnuse alusel;
- mis edastatakse kulleriga kiirel ja usaldusväärsel viisil;
- mille saatjal on võimalus igal hetkel saada informatsiooni saadetise asukoha kohta selle teekonnal, sekkuda saadetise kättetoimetamisse ja vajaduse korral korraldada ümber selle edastamist.

2024. aasta lõpu seisuga oli MTR-s registreeritud 53 kullerpostiteenuse osutajat, kellest tegelikult osutas teenust 19 ettevõtjat. Nendeks olid Aberg Express OÜ, AS Eesti Post (edaspidi Eesti Post), OÜ A-Kuller & Partnerid, Balti Logistika AS, DHL Express Estonia AS (edaspidi DHL), DK LOGISTICS OÜ, AS DPD Eesti (edaspidi DPD), FamLogistics OÜ, FedEx Express Estonia AS (edaspidi FedEx), SmartPosti OÜ (edaspidi Smartposti), Jet Express OÜ, K Security OÜ, Nova Post Estonia OÜ (edaspidi NOVA POST), OÜ EKLT, OSC Transport OÜ, T grupp OÜ, Venipak Eesti OÜ (edaspidi Venipak), Anglo-Estonian OÜ ja Unisend Eesti OÜ.

Teenust ei osutanud 8 ettevõtjat (st aastakäive oli null). Nendeks olid Komer AS, Bolt Operations OÜ, Adduco OÜ, Minikopp OÜ, Puupost OÜ, Lakom Seghu OÜ, Saratopi OÜ ja Helixen OÜ. Postiteenuse turust ülevaate saamiseks edastas Konkurentsiamet kõikidele ettevõtjatele, kel on tegevusluba või MTR-s registreering, ankeedi, milles palus andmeid nii mahtude kui käivete kohta.

Täidetud ankeeti ei õnnestunud aruande koostamise ajaks tagasi saada 26 ettevõtjalt. Nendeks olid 24express OÜ, AS Express Post (edaspidi Express Post), Autopost Terminal OÜ, Bente OÜ, DataInternational Group OÜ, DmK Studio OÜ, Eesmaa OÜ, Euroxkuller OÜ, Federal Express Corporation Eesti filiaal, FF Group OÜ, Forus Security AS, Grand Delivery OÜ, MAILPUER OÜ, OÜ MGI Turundus, OLAARAN OÜ, OSAÜHING AKR-GRUPP, Osaühing Avotra, Einroo Group OÜ, Osaühing GlobexService, Osaühing T.P.PROJEKT, OÜ Reval

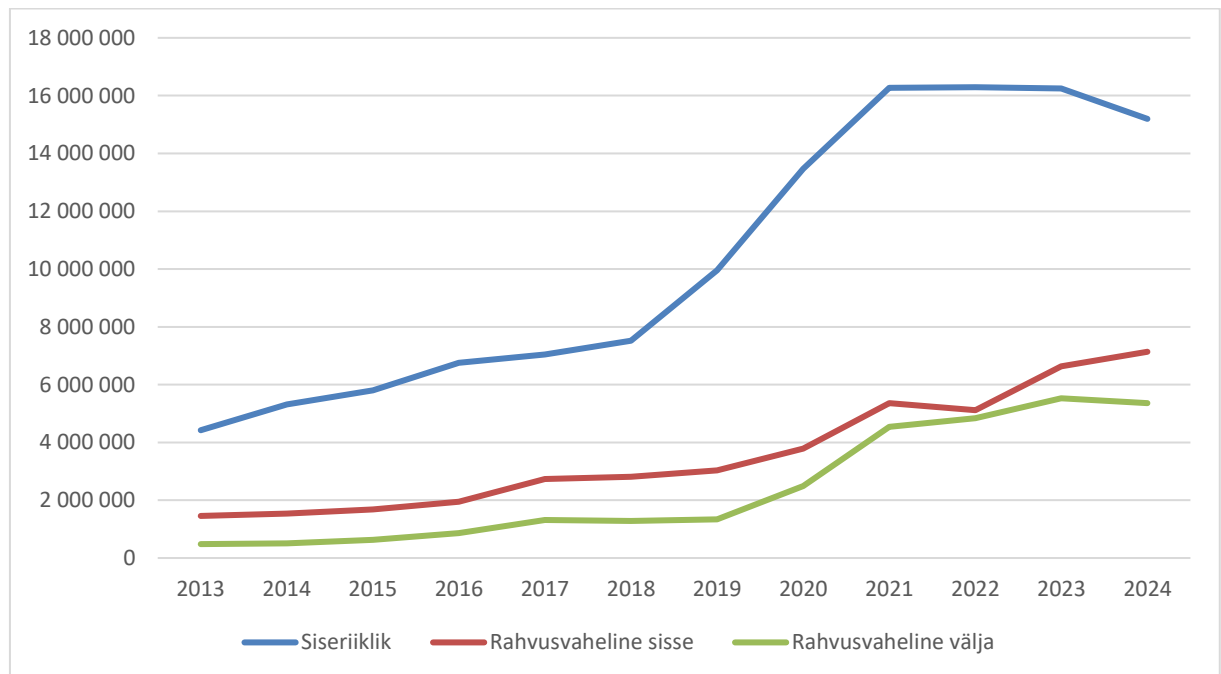
Kuller, Polar Spirits OÜ, RP Service Group OÜ, wishlist OÜ, Hoolduspark OÜ ja RELER AGENCY OÜ. Konkurentsiametile teadaolevalt ei osutanud need ettevõtjad 2024. aastal kullerpostiteenust või oli edastatud saadetiste arv marginaalne ning nende turuosa kokku jäi hinnanguliselt alla 5%.

2024. aasta kullerpostiteenuste käive (siseriiklik ja rahvusvaheline) oli 156,0 mln eurot. Saadetisi edastati 2024. aastal kokku 27,7 mln (vt tabelit 5).

Tabel 5. Kullerpostisaadetiste arv aastatel 2020–2024

Kullerpostisaadetis (tk)	2020	2021	2022	2023	2024
Siseriiklik	13 467 963	16 275 373	16 292 055	16 251 196	15 201 761
Rahvusvaheline sisse	3 780 526	5 361 226	5 120 737	6 630 352	7 137 004
Rahvusvaheline välja	2 484 932	4 540 896	4 840 924	5 526 775	5 356 694
Kokku	19 733 421	26 177 495	26 253 716	28 408 323	27 695 459

Tabelist 5 annab ülevaate joonis 2, kus on viimaste aastate mahumuutus graafiliselt välja toodud.

Joonis 2. Kullerpostisaadetiste arvu muutus aastatel 2013-2024

Jooniselt 2 on näha, et siseriiklike saadetiste arv on pikalt olnud kiirelt tõusva trendiga, kuid viimasel aastal on nende arv võrreldes eelmiste aastatega langenud. Samal ajal kasvas rahvusvaheliste saadetiste arv.

Siseriiklikult olid suurimad teenuseosutajad 2024. aastal teenuse mahu järjekorras – alustades suuremast – Eesti Post, Smartposti ja DPD (kokku 90% turust).

Rahvusvahelise teenuse osutamisel (välismaale saadetavad saadetised) olid 2024. aastal turuliidrid teenuse mahu järjekorras – alustades suuremast – Eesti Post, Smartposti, FedEx, DHL Express Estonia AS ja DPD (kokku 92,1% turust).

Kullerpostiteenuste kogumahust oli 2024. aastal siseriikliku kullerpostiteenuse osakaal 54,9% ja rahvusvahelise teenuse osakaal 45,1%.

3.2. Otsepostiteenus

Otsepostisaadetiseks loetakse kirisaadeti:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale ilma allkirjata;
- mille sisuks on turunduslik või avalik materjal;
- mida edastatakse samaaegselt vähemalt 100 saajale;
- mille sisu, kaal ja mõõtmed on identsed teiste samaaegselt edastatavate saadetiste omadega, välja arvatud saaja nimi, postiaadress, identifitseerimisnumber ning muud teisendused, mis ei muuda sõnumi olemust;
- mille pakendile on kantud märke «reklaam», «reklaam posti teel» või «otsepost».

2024. aasta lõpu seisuga oli MTR-i kantud kuus otsepostiteenuse osutajat, kellest teadaolevalt ainult kaks osutasid teenust. Nendeks olid Eesti Post ja väikeses mahus ka FamLogistics OÜ. NOVA POST, Puupost OÜ ja OÜ MINIKOPP teenust ei osutanud. DataInternational Group OÜ-lt andmeid saada ei õnnestunud, kuid eelnevate aastate andmete põhjal ettevõtja teenust ei osutanud. 2023. aastal teenust pakkunud Express Post ei osuta enam teenust.

Otsepostiteenuse käive oli 2024. aastal 1,15 mln eurot ja edastatud saadetiste arv oli 4,15 mln. Võrreldes eelneva aastaga on käive vähenenud 20,7% ning saadetiste arv vähenes 12,9% (vt tabelit 6).

Tabel 6. Otsepostiteenuse näitajad aastatel 2020–2024 (eurot, saadetist)

Näitaja	2020	2021	2022	2023	2024
Käive (€)	*	*	*	*	*
Saadetiste arv (tk)	*	*	*	*	*
Keskmine ühikuhind (€/tk)	0,194	0,199	0,227	0,304	0,278

* Konfidentsiaalne

Tabelis 6 toodud käibe ja saadetiste arvu muutumine ajas on esitatud joonisel 3.

* Konfidentsiaalne

Joonis 3. Otsepostiteenuse käive ja saadetiste arv aastatel 2013–2024 (eurot, saadetist)

Jooniselt 3 on näha, et teenust on kasutatud üha vähem. Viimastel aastatel on toimunud langus käibes ja mahus. Käibe languse tempo on olnud mahu langusest aeglasem teenuse hinnatõusude tõttu.

3.3. Perioodilise väljaande edastamise teenus

Perioodiline väljaanne on saatjalt tellitav ja tema poolt postiteenuse osutajale perioodiliselt, sagedusega vähemalt üks kord kvartalis edastamiseks üleantav adresseeritud trükis.

MTR-i kohaselt oli 2024. aasta lõpu seisuga registreeritud perioodiliste väljaannete edastamise teenuse osutajaid kuus. Teenust osutas neist teadaolevalt vaid üks ettevõtja, kelleks on Eesti Post. NOVA POST, Puupost OÜ, OÜ MINIKOPP ja FamLogistics OÜ teenust ei osutanud. DataInternational Group OÜ-lt andmeid saada ei õnnestunud, kuid eelnevate aastate andmete põhjal ettevõtja teenust ei osutanud.

Kokku edastati 2024. aastal 24,3 mln perioodilist väljaannet ning teenuse kogukäive oli 9,0 mln eurot (vt joonist 4).

* Konfidentsiaalne

Joonis 4. Saadetiste arv ja teenuse käive aastatel 2013–2024 (saadetist, eurot)

Jooniselt 4 on näha, et saadetiste arv on viimase kümne aasta jooksul stabiilselt langenud, kuid käive on perioodilise väljaande edastamise teenuse hinnatõusude mõjul kasvanud.

4. UPT osutaja

UPT osutaja on isik, kellele Konkurentsiamet on väljastanud tegevusloa UPT osutamiseks. UPT osutamiseks väljastatakse tegevusloa ainult ühele isikule. UPT osutaja määratakse viieks aastaks avaliku konkursiga, mille korraldab Konkurentsiamet.

UPT osutaja peab pakkuma UPT teenuseid (kuni 2 kg kaaluva kirisaadetise liht-, täht- ja väärtisaadetisena edastamine ning kuni 20 kg kaaluva postipaki täht- ja väärtisaadetisena edastamine) järjepidevalt, kvaliteetselt ja taskukohase tasu eest kogu Eesti Vabariigi territooriumil õigusaktidega sätestatud alustel ja korras.

UPT osutamise tegevusloa perioodiks 09.10.2019–08.10.2024 oli Eesti Postil. Uus UPT osutaja leiti 2024. aastal Konkurentsiameti korraldatud avaliku konkursi kaudu. Konkursile tegi pakkumuse ainult Eesti Post. Konkurentsiamet andis otsusega 02.10.2024nr 8-4/2024-004 UPT osutamise tegevusloa perioodiks 09.10.2024–08.10.2029 Eesti Postile.

Kehtiva tegevusloa tingimuste kohaselt peab UPT osutajal olema vähemalt 35 postkontorit ja vähemalt 311 kirjakasti üle Eesti. UPT-d tuleb osutada viiel päeval nädalas ja vähemalt kaks tundi päevas (postkontoris) kõikidele soovijatele võrdsetel tingimustel ja taskukohase tasu eest. Koos tegevusloaga kaasneb Eesti Postil vastavalt postiseaduses sätestatud kohustus osutada oma postivõrgu vahendusel üle Eesti pensionide ja toetuste väljamaksmise ning rahasiirete teenuseid. Lisaks on UPT osutajal kohustus edastada oma postivõrgu vahendusel kuuel päeval nädalas perioodilisi väljaandeid.

Eesti Post osutab lisaks UPT-le ka kõiki teisi postiseaduses kirjeldatud postiteenuseid (tegevusloaga kirisaadetiste ja postipakkide edastamine nii siseriiklikult kui ka rahvusvaheliselt, samuti kullerpostisaadetiste, otsepostisaadetiste ja perioodiliste väljaannete edastamine). Peale postiteenuste osutab Eesti Post veel näiteks postisaadetiste transiidi-, lao-, veo-, finants- ja teisi teenuseid.

Eesti Postil oli 2024. aasta lõpu seisuga 79 postkontorit, kus osutati kõiki UPT kogumisse kuuluvaid teenuseid. Kõikidest 79 postkontorist 33 olid sellised, kus Eesti Posti nimel osutas teenust lepingupartner. Postipunkte (koht, kus ei osutata kõiki tegevusloaga hõlmatud postiteenuseid) ei olnud. Kirjakaste oli ettevõtjal 971 ning kohti, kus müüdi ainult postmarke, oli 371. Nimekastide teenust Eesti Post enam ei osuta. See on teenus, kus saaja laseb kogu oma posti suunata elu- või asukoha aadressi asemel nimekasti. Nii ei pea saaja avaldama saatjale oma tegelikku aadressi, vaid selleks on märgitud Eesti Posti vastav nimekast.

Eesti Postil oli 2024. aasta lõpu seisuga kokku 1646 töötajat ehk 277 võrra vähem kui eelneval aastal. Kõikidest töötajatest oli postiteenustega seotud 1391 inimest ehk 238 võrra vähem kui eelneval aastal. Postiteenuste osutamiseks vajamineva tööjõu hulk on vähenenud. Selle

põhjuseks oli Eesti Posti majanduslikud väljakutsed, mis viisid aasta esimesel poolel koondamisotsuste tegemiseni.

Eesti Posti (mitte kontserni) toodete ja teenuste müügi käive oli 2024. aastal 117,2 mln eurot, millest postiteenuste käive moodustas * mln eurot. Eesti Post teenis 2024. aastal 0,9 mln eurot kahjumit.

4.1. Kuluarvestus

Postiseaduse kohaselt peab UPT osutaja pidama tulu- ja kuluarvestust eraldi:

- UPT kogumisse kuuluva postiteenuse kohta;
- iga teenuse lõikes, mille osutamiseks kasutatakse UPT kogumisse kuuluva postiteenusega ühiseid ressursse.

Tulu- ja kuluarvestuse vastavust postiseaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuetele hindab sõltumatu audiitor. Seoses UPT makse ja ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise taotlusega kaasas käiva aruandlusega on ka Konkurentsiametil vajadus hinnata Eesti Posti kulusid ja nende põhjendatust.

Eeltoodust tulenevalt on Eesti Posti kuluarvestuse temaatikat kajastatud aruandes koos UPT ebamõistlikult koormavate kulude teemaga.

4.2. UPT tasud

Vastavalt postiseadusele tuleb UPT-d osutada taskukohase tasu eest. Selle piirmäärad kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega Konkurentsiameti ettepanekul. See tähendab, et UPT osutaja võib küll tasud ise määrata, kuid ületada ei tohi piirmäärasid, mille minister on määrusega kehtestatud. Praktikas on UPT osutaja määranudki müügihinnaks ministri kehtestatud tasud.

Konkurentsiamet tegi 2024. aasta detsembris ettepaneku UPT taskukohaste tasude muutmiseks. Viimati muudeti UPT taskukohaseid tasusid 2023. aastal ja sellest ajast on muutunud UPT kasutajate sissetulekud ning on kasvanud kulud energiale ja transpordile. Samuti oli tõusnud töötasu alammäär. Valdkonna eest vastutav minister ei olnud 2024. aasta lõpu seisuga Konkurentsiameti esitatud ettepanekuga nõustunud ega taskukohaste tasude määrust muutnud.

4.3. UPT allahindlused

Postiseadus võimaldab UPT tasudele allahindlust teha. Allahindluse määr peab olema kulupõhine ning põhjendatav suure koguse üleandmisest tuleneva kulude kokkuhoiuga. Allahindlust võib rakendada, kui postisaadetise edastamise kulu on tavateenuse osutamise kulust väiksem. Allahindlus ja sellega seotud tingimused peavad olema läbipaistvad ja lähtuma võrdse kohtlemise printsiibist.

Iseenesest ei saa UPT puhul tekkida suure koguse üleandmisega kaasnevat kulude kokkuhoitu, kuna UPT raames saab korraga üle anda kuni 100 kirisaadetist või 25 postipakki. Vastasel juhul on tegemist partiisaadetisega ja see ei kuulu UPT koosseisu.

Eesti Post ei pakkunud 2024. aastal UPT teenustele allahindlusi.

Säilinud on spetsiaalselt vaegnägijatele adresseeritud postisaadetiste (sekogrammid) ja vangilaagrites viibivate interneeritute postipakkide tasuta edastamise võimalused, mis tulenevad ülemaailmsest postikonventsioonist.

5. UPT ebamõistlikult koormavate kulude katmine

5.1. UPT makse

UPT makse on tegevusloaga postiteenustelt tasutav makse iga saadetise kohta, mida maksab postiteenuse osutaja. Makse määra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul. Ettepaneku esitamisel võtab valdkonna eest vastutav minister aluseks Konkurentsiameti ettepaneku. Postiseaduse kohaselt võib UPT makse olla kas teatud protsent tegevusloa alusel osutatava postiteenuse (v.a UPT teenus) käibest või fikseeritud summa igalt tegevusloaga teenuse (v.a UPT teenus) raames edastatud saadetiselt. UPT makset kogub Konkurentsiamet. Makset kogutakse, et hüvitada UPT osutajale UPT osutamise kohustusest tekkida võivaid ebamõistlikult koormavaid kulusid. Ebamõistlikult koormavad kulud võivad tekkida juhtudel, kui valdkonna eest vastutava ministri kehtestatud taskukohased tasud ei kata UPT osutamise kohustusest tingitud põhjendatud kulusid.

Makset peavad tasuma kõik tegevusloaga postiteenuseid osutavad ettevõtjad. 2024. aastal olid nendeks Eesti Post ja NOVA POST.

2024. aastal kehtinud UPT makse määrad rahastamiskohustusega postiteenuse osutajale olid järgmised:

- lihtsaadetisena edastatav kirisaadetis 0,08 eurot;
- tähtsaadetisena edastatav kirisaadetis 0,40 eurot;
- väärtsaadetisena edastatav kirisaadetis 0,40 eurot;
- lihtsaadetisena edastatav postipakk 0,00 eurot;
- tähtsaadetisena edastatav postipakk 0,00 eurot;
- väärtsaadetisena edastatav postipakk 0,00 eurot.

Maksemäärad on muutumatuna püsinud alates 2014. aastast. Eesti Posti tasutud UPT makse 2024. aasta eest on esitatud tabelis 7.

Tabel 7 Eesti Posti poolt tasutud UPT makse 2024. aasta eest

Postiteenus	Teenuse maht (tk)	Makse määr (eurot)	Makse (eurot)
<i>Riigisisene teenus</i>			
Lihtkirja edastamine	*	0,08	*
Tähtkirja edastamine	*	0,40	*
Väärtkirja edastamine	*	0,40	*
Tähtpaki edastamine	*	0,00	*
Väärtpaki edastamine	*	0,00	*
<i>Rahvusvaheline teenus</i>			
Lihtkirja edastamine	*	0,08	*
Tähtkirja edastamine	*	0,40	*
Väärtkirja edastamine	*	0,40	*

Postiteenus	Teenuse maht (tk)	Makse määr (eurot)	Makse (eurot)
Tähtpaki edastamine	*	0,00	*
Väärtpaki edastamine	*	0,00	*
Kokku	5 907 152		559 111,12

* Konfidentsiaalne

NOVA POSTi tasutud UPT makse 2024. aasta eest on toodud tabelis 8.

Tabel 8 NOVA POSTi tasutud UPT makse 2024. aasta eest

Postiteenus	Teenuse maht (tk)	Makse määr (eurot)	Makse (eurot)
<i>Riigisisene teenus</i>			
Lihtkirja edastamine	*	0,08	*
Tähtkirja edastamine	*	0,40	*
Väärtkirja edastamine	*	0,40	*
Tähtpaki edastamine	*	0,00	*
Väärtpaki edastamine	*	0,00	*
<i>Rahvusvaheline teenus</i>			
Lihtkirja edastamine	*	0,08	*
Tähtkirja edastamine	*	0,40	*
Väärtkirja edastamine	*	0,40	*
Lihtpaki edastamine	*	0,00	*
Tähtpaki edastamine	*	0,00	*
Väärtpaki edastamine	*	0,00	*
Kokku	*		*

* Konfidentsiaalne

Seega kokku tasuti UPT makset 2024. aasta kohta * eurot.

Konkurentsiameti hinnangul oli 2024. aastal vaja UPT makse määrasid muuta. 2024. aasta detsembris tegi Konkurentsiamet ettepaneku UPT makse määrade rahastamiskohustusega postiteenuse osutajale muuta järgmiseks:

- lihtsaadetisena edastatav kirisaadetis 0,19 eurot;
- tähtsaadetisena edastatav kirisaadetis 1,59 eurot;
- väärtsaadetisena edastatav kirisaadetis 1,59 eurot;
- lihtsaadetisena edastatav postipakk 1,15 eurot;
- tähtsaadetisena edastatav postipakk 1,15 eurot;
- väärtsaadetisena edastatav postipakk 1,15 eurot.

5.2. UPT hüvitis

2022. aastal sai alguse menetlus 2021. aasta UPT ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise osas. Konkurentsiamet jõudis küll otsuseni 2023. aasta lõpus, kuid antud menetlus kandus edasi 2024. aastasse. Põhjuseks on asjaolu, et UPT osutaja ei nõustunud ameti otsusega väljamakstava summa osas ning vaidlustas otsuse kohtus. Otsuse kohaselt Konkurentsiamet leidis, et 2021.aastal UPT ebamõistlikult koormavaid kulusid tekkis summas *eurot, mis on UPT osutajale ka hüvitatud. UPT osutaja soovis, et talle hüvitataks *eurot, kuid Konkurentsiamet leidis läbiviidud menetluse tulemusel, et *euro ulatuses ei olnud taotletud hüvitis põhjendatud. Tallinna Halduskohus otsustas kaebuse rahuldada ning tühistada Konkurentsiameti 18.10.2023 otsuse nr 8-4/2023-003 osas, millega jäeti Aktsiaseltsi Eesti Post

13.05.2022 taotlus rahuldamata, ja Konkurentsiameti 02.01.2024. vaideotsuse nr 8-4/2024-001, ning kohustas Konkurentsiametit uuesti otsustama Aktsiaseltsi Eesti Post 13.05.2022 taotluse rahuldamise üle. See menetlus on hetkel Tallinna Ringkonnakohtus pooleli, kuna Konkurentsiamet ja Eesti Post kaebasid Tallinna Halduskohtu otsuse edasi.

Lisaks on Konkurentsiametis menetluses 2022. aasta ja 2023. aasta UPT ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise menetlused. UPT ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise osas on Eesti Post esitanud taotluse saada hüvitist. 2022. ja 2023. aastate eest. 2022. aasta taotluses küsitud hüvitis on *eurot ning 2023. aasta taotluse küsitud hüvitis on *eurot. Mõlema taotluse menetlemine on pooleli ning jätkub 2025. aastal.

6. Postivõrk

Postivõrk on seadmete ja vahendite süsteem, mida postiteenuse osutaja kasutab postisaadetiste edastamiseks. Postivõrk jaguneb kogumis- ja jaotusvõrguks.

Postiteenuse osutaja postivõrgu juurdepääsupunkt on nii tegevuskoht kui ka vahend, mida postiteenuse osutaja kasutab postiteenuse osutamiseks. Juurdepääsupunktideks on muu hulgas ka postkontorid ning kirjakaardid.

Postkastid ei ole käsitatavad postivõrgu osana, kuivõrd tegemist on saaja kasutuses või omandis oleva vahendiga, mis on mõeldud eelkõige lihtsaadetisena edastatavate postisaadetiste ja perioodiliste väljaannete kättesaamiseks.

6.1. Postkontorid

Postkontor on püsiv tegevuskoht, kus on tagatud kõigi tegevusloaga hõlmatud postiteenuste osutamine. Postkontorite paiknemine peab tagama tegevusloaga hõlmatud postiteenuste takistuseta osutamise kõigile soovijatele võrdsetel tingimustel, olenemata nende elu- või asukohast.

Tegevusloa tingimuste kohaselt oli NOVA POSTi minimaalne lubatud postkontorite arv üks ja Eesti Postil 35 (vt tabel 9). Tegelikult oli Eesti Postil 2023. aasta lõpu seisuga 79 postkontorit ja NOVA POSTil üks postkontor.

Tabel 9. Eesti Posti, NOVA POSTi ja Express Posti postkontorite arv aastatel 2011–2024

Aasta	Eesti Post		Express Post		NOVA POST	
	Miimum	Tegelik	Miimum	Tegelik	Miimum	Tegelik
2011	344	344	4	5	N/A	N/A
2012	320	320	4	4	N/A	N/A
2013	320	323	4	4	N/A	N/A
2014	320	321	4	4	N/A	N/A
2015	320	320	4	4	N/A	N/A
2016	320	320	4	4	N/A	N/A
2017	320	311	4	4	N/A	N/A
2018	245	271	4	4	N/A	N/A
2019	215	264	4	4	N/A	N/A
2020	215	264	4	4	N/A	N/A

2021	215	264	4	4	N/A	N/A
2022	215	155	4	4	N/A	N/A
2023	109	111	N/A	N/A	1	1
2024	35	79	N/A	N/A	1	1

6.1.1. UPT osutaja postkontorid

Nõuded UPT osutaja postkontoritele ja nende paiknemisele on kehtestatud valdkonna eest vastutava ministri määrusega.

Eelkõige peab UPT osutaja arvestama asjaoluga, et juurdepääsupunkt asuks kohas, millele on postiteenuse kasutajal takistamatu juurdepääs. Lisaks sellele peab UPT osutaja võtma arvesse haldusüksuste piire, haldusüksuste väljakujunenud keskuste paiknemist, postiteenuse kasutajate elu- või asukohti, samuti ühistranspordiliinide kulgemist.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 10.07.2006 määruse nr 67 „Nõuded universaalse postiteenuse osutamiseks kasutatavatele juurdepääsupunktidele ja nende paiknemisele“ sõnastuse kohaselt peab igas maakonnas olema vähemalt üks UPT-d osutav postkontor, mis on avatud vähemalt viiel päeval nädalas, kokku vähemalt 25 tundi nädalas.

2024. aastal jätkas Eesti Post UPT osutamist ka motokandega, mis on postkontori alternatiiviks maapiirkonnas. Motokande teostajate arv üle Eesti oli 282 – need olid kanderingi teostajad, kes täitsid muuhulgas ka motokande tellimusi.

Motokandega osutatakse UPT-d kasutajatele, kes asuvad maapiirkonnas lähimast postkontorist mööda avalikke teid mõõdetuna kaugemal kui viis kilomeetrit nende elu- või asukohas. Motokande teenuse tellimine elu- või asukohta on tasuta, tuleb vaid tasuda kasutatava postiteenuse eest vastavalt kehtivale hinnakirjale. UPT osutaja tagab motokande esmaspäevast reedeni (v.a rahvus- ja riigipühad). Motokande raames osutatava UPT tingimused ja tasud ei erine postkontorites pakutava UPT tingimustest ja tasudest. Motokande tellimiste arv ei ole piiratud.

6.2. Kirjakastid

NOVA POSTil puuduvad kirjakastid kirisaadetiste kogumiseks, mistõttu puudutab käesolev punkt vaid Eesti Posti paigaldatud kirjakaste, mis on mõeldud lihtsaadetisena edastatavate UPT kirisaadetiste kogumiseks. 2024. aasta lõpu seisuga oli Eesti Postil 971 ööpäevaringse ligipääsuga kirjakasti.

6.3. Ülejäänud juurdepääsupunktid

Lisaks tegevusloaga postiteenuse osutajate juurdepääsupunktidele (postkontorid, kirjakastid, motokanne) on nii Eesti Postil kui ka teistel postiteenuse osutajatel veel juurdepääsupunkte, kus on võimalik postiteenuseid kasutada. Põhiliselt on selliste kohtade puhul tegemist postipunktidega, kus näiteks kullerpostiteenuse osutajad võtavad vastu saatjate tellimusi ja saadetisi, lisaks sellele, et saadetisi korjatakse ka saatja elu- või asukohast. Postside turul kasutatakse üha rohkem pakiautomaate, mille vahendusel on võimalik postisaadetisi saata ja saada. Pakiautomaate kasutavad Eesti Post, Itella, Venipak, Unisend ja DPD. DHL-il on pakiautomaadid, mis on mõeldud ainult saadetiste kättesaamiseks. Pakipoed on postiteenuse osutaja lepingupartnerid, kelle juurest on võimalik oma pakki kätte saada või saata. Lisaks

kasutab DPD ka pakiroboteid, mis erinevad pakiautomaadist selle poolest, et pakid liiguvad masina sees ja väljastamine ning sisestamine toimub sama luugi kaudu. Ülevaate kirjeldatud juurdepääsupunktide arvust annab tabel 10.

Tabel 10. Ülejäänud juurdepääsupunktid aastatel 2019–2024

Juurdepääsupunkt	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Postipunkt	67	39	42	37	23	113
Pakiautomaat	502	699	782	915	1159	1395
Pakipood	33	18	20	35	57	0
Pakirobot	8	8	8	11	0	0
Kokku	610	764	852	998	1 239	1 508

Nagu tabelist näha, on pakiautomaatide võrgustik kiirelt kasvamas, kuna pakiautomaadid on kuluefektiivsed ja tarbijale mugavad.

7. Järelevalve

7.1. UPT kirisaadetiste edastamise kvaliteet

Postiseadus näeb ette, kui suur hulk UPT raames siseriiklikult lihtsaadetisena edastatavatest kirisaadetistest peab jõudma adressaadini postitamisele järgneval tööpäeval. Tegemist on kirjadega, mida saab postitada Eesti Posti oranži värvi kirjakastidesse, mis paiknevad üle Eesti.

Postiseaduse kohaselt peab vähemalt 90% lihtsaadetisena edastatavatest siseriiklikest kirisaadetistest jõudma üle Eesti saajani postitamisele järgneval tööpäeval (postiseaduse § 37 lg 5). Nõue kehtib enne kirjakastile märgitud tühjendamise kellaaega postitatud kirjadele. Hilisemal kellaajal kirjakasti jäetud kirjade üleandmise päevaks loetakse sellisel juhul kirjakastile märgitud järgmine tühjendamise päev.

Postiseaduse § 37 kohaselt peab UPT osutaja tagama postisaadetiste kogumise ja saajale kättetoimetamise kõikidel tööpäevadel ning mitte vähem kui viiel päeval nädalas ja üks kord päevas kogu Eesti territooriumi ulatuses. Erandid on lubatud riigi- ja rahvuspühadel ning saarte puhul, millega puudub regulaarne, kogumisele ja kättetoimetamisele ette nähtud sagedusega transpordiühendus.

7.2. Järelevalve statistika

2024. aastal postside valdkonnas tehtud järelevalve raames tõstatunud menetlustest annab ülevaate tabel 11.

Tabel 11. Järelevalvemenetluste arv 2024. aastal

Menetluse liik	Arv
Saabunud kaebusi ja teabenõudeid	24
Algatatud järelevalvemenetlusi	0
Ettekirjutusi	0

Tabelis 11 ei ole arvestatud selliseid telefoni teel suuliselt saabunud kaebusi ja teabenõudeid, millele vastati viivitamatult ning mida seetõttu ei registreeritud. Ametile esitatud kaebuste ja teabenõuete jaotus teemade kaupa on esitatud tabelis 12.

Tabel 12. Kaebuste ja teabenõuete jaotus aastatel 2020– 2024

Põhjus	2020	2021	2022	2023	2024
Kadumine	7	3	6	10	6
Edastamise kiirus	4	4	0	0	2
Kahjustumine	6	1	1	0	1
Kättetoimetamine või kogumine	10	4	5	0	3
Vale kättetoimetamine	1	1	0	2	0
Klienditeeninduse kättesaadavus	1	0	0	0	0
Postitöötajate käitumine	0	0	0	0	
Postiteenustele juurdepääs	1	0	0	0	2
Muu põhjus	9	7	6	94	10
Kokku	39	20	18	106	24

2024. aastal esitatud 24 kaebusest ja teabenõudest puudutas siseriiklikke postiteenuseid 6 ja rahvusvahelisi postiteenuseid 8 juhtumit. Vastavad näitajad 2023. aastal olid 6 ja 6 juhtumit. Ülejäänud 10 juhtumit 2024. aastal puudutasid perioodika kojukannet, ligipääsu juurdepääsupunktile ja teenuse hinda. Need probleemid tulenesid muudatustest Eesti Posti tegevusloas ja Eesti Posti ettepanekust hinnatõusuks.

8. Tegevused 2024. aastal

- Postiteenuse kasutajate õiguste kaitse ja postiteenuse kasutajate nõustamine
- UPT kättesaadavuse tagamise kontroll
- Kontroll postsideturul tegutsevate ettevõtjate üle (sh tegevuslubade väljastamine, muutmise)
- Postiseaduse muudatuste läbitöötamine ja analüüsimine koostöös Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiga
- UPT osutaja kulude analüüs, tuvastamiseks põhjendatud ebamõistlikult koormavaid kulusid ja nende hüvitamise tagamine
- UPT taskukohaste tasude ülevaatamine ja võimaliku ettepaneku esitamine valdkonna eest vastutavale ministeeriumile määruse muutmiseks
- UPT makse tasumise tagamine ja kontroll
- Postsidealase statistilise teabe kogumine, analüüs ja avaldamine
- Konkurentsiameti ja riigi esindamine rahvusvahelistes organisatsioonides (ERGP – Euroopa Postsideregulaatorite Ühendus) ja suhtluses